

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

50. De Mari aeneo, quod erat in te[m]plo Salomonis, videlicet in atrio
sacerdotu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

hoc est, non vnam quamque seorsum, sed vnam, & alteram, & quod dicitur 3. Reg. 7. *linea duodecim cubitorum ambiabat columnam vnamque*, intelliguntur sic, quia filum quod cingebat vnam columnam erat lex cubitorum, & altera columna erat æque crassa, fit vt filum duodecim cubitorum possit ambas cingere. Alij tamen conciliant in hunc modum: Diameter vnus columnæ erat quatuor cubitorum: vnde ter multiplicatus facit numerum duodenarium: filum igitur, quod cingebat vnamquamque columnam erat duodecim cubitorum, quia erat columna crassa quatuor cubitis: & ideo dicitur Hierem. 52. *funiculus duodecim cubitorum circuibat eam*, & 3. Reg. 7. dicitur *ambiebat vnamque*, hoc est, cingebat secundam, sicut primam.

Tertio queritur, Quo modo intelligantur, quæ habentur in libro Regum: *Duo quoque capitella fecit Salomon quæ ponerentur super capita columnarum*? Sciendum est, capitibus columnarum imponi ad earum ornatum coronamenta quædam, vt Architecti vocant: constat autem coronamentum tribus partibus, Epistyljo, Zophoro, & Coronide, hoc est, summo apice: Hæc coronamenti membra simul supra vocantur vulgari nomine capitella. Cum igitur 3. liber Regum cap. 7. ait: *Capitellum æreum super se altitudinis trium cubitorum*, intelligit Epistylum cum Zophoro, hoc est, duas partes coronamenti, ac cum in libro Paralippo. & Hieremia dicitur, altitudinem capitelli vnus fuisse quinque cubitorum, intelligitur de Epistyljo vnâ cum Zophoro, & coronide, ita vt Epistylum cum Zophoro fuerit altum tribus cubitis, coronis alta duobus cubitis. Ergo totum capitellum constans ex Epistyljo, Zophoro, & coronide, erat altum quinque cubitis. Quæres quantæ altitudinis fuerit Epistylum solum sine Zophoro, & Zophorus seorsum sine Epistyljo? Respondeo, nihil in scriptura de hoc dici, verisimile est Zophorum ad Epistylum proportionem quasi duplam habuisse, & ita Epistylum fuisse altum vno cubito, Zophorum verò duobus cubitis.

Quarto queritur, Quo modo intelligi debeant illi numeri malorum granatorum qui in libro Regum, Paralipomenon, & Hieremias ponuntur. Nam Hieremias refert, fuisse mala granata noaginta sex, & postea ait fuisse centum, at liber Regum, omnia esse ducenta: Liber Paralipomenon verò omnia fuisse quadringenta. Sciendum est, ornatum coronidis in vna columna fuisse ex retiaculis, hoc est, ex funiculis reticulatis, & cuiuslibet spatij retæ septem constabat versibus siue regulis, hoc est, septem partibus distinctis per circulos, & ex earum qualibet pendebat vnium malum granatum ex duobus ordinibus retiaculorum colligi poterant numeri 96. 100. 200. 400. qui omnes numeri sic computabantur: In quo libet latere ornatu, erant duo ordines seu duo retiacula: in vnoquoque eorum mala granata viginti quatuor. Si igitur dimidiæ coronæ mala granata numerentur, hoc est, quæ vno obtutu videri poterant, erunt 96. quoniam quater viginti quatuor efficiunt 96. quæ primū ponit Hieremias. Si addas quatuor mala granata, quæ pendebant ex medijs flosculis, erunt omnia centum, vt ait quoque Hieremias: quæ omnia vno aspectu cerni poterant. Porro si totum capitellum

vnus columnæ sumatur, erunt mala granata ducenta, vt habet 3. Regum liber cap. 7. Si ambarum columnarum capitella accipiantur, erunt mala granata quadringenta, vt habet 2. liber Paralipomenon, cap. 4. Nam corpus sphericum aspici vndique non potest vno obtutu, ergo cum vno obtutu capitellum vnus columnæ cernebatur, videbantur primum 96. mala granata, quatuor autem reliqua visum latebant, vel quia erant minorâ, vel quia minus pulchra, vel quia latebant in flosculis, vel quia aspectum fugiebant, vt remotiora in corpore spherico, quod vno obtutu vndique non facile videri potest, erant tamen centum in vno ordine, & ducenta in duobus ordinibus cuiusque columnæ; & quadringenta in duabus columnis. Si quæras quomodo dicitur 2. Paralip. 4. fuisse in capitello vnus columnæ duo retiacula. & 3. Reg. 7. legimus fuisse septem retiacula in vnoquoque capitello. Respondeo, fuisse duo retiacula: hoc est duos ordines retiaculorum, & fuisse septem retiacula: hoc est septem versus retiaculorum.

Caput L.

De Mari æneo, quod erat in templo Salomonis, videlicet in atrio Sacerdotum.

PRIMO queritur, Quid appellatione Mari ænei intelligatur in scriptura. Respondet: vt Regum narrat historia, in templo factum esse à rege Salomone, vas quoddam maximum, quod magnam copiam aquæ capiebat, quod propterea noster interpretis Mare æneum appellat: æneum quidem, quia ex ære factum; Mare verò phrasi hebræa, qua omnis aquarum collectio Mare vocatur, iuxta illud: Congregationesque aquarum appellauit maria. Hinc in Euangelio Mare Genesareth, & Mare Tyberiadis, nimirum lacus ex Iordanis aquis collectus: Et ideo vas æneum, quod erat veluti concha magnam aquarum multitudinem capiens, Mare æneum appellatur.

Secundo queritur, Quot aquæ mensuras Mare æneum capiebat? Ratio dubitationis est, quia in duobus locis videtur Scriptura secum ipsa pugitare. Nam vno loco sic illa loquitur: *Et duo millia batos capiebat, & tria millia metretas*; Altero verò loco, *capiebatque, inquit tria millia metretas*. Quidam respondent, batum capere metretam cum dimidia: & prior Scripturæ locus. 3. Reg. 7. Mare æneum dicit capere duo millia batos, ac proinde tria millia metretas, vt posterior locus. 2. Paral. 4. tradit. At non verè scriptura ita in his duobus locis conciliatur: nam metreta tantumdem apud Græcos capiebat, quantum batos apud Hebræos, vt est constans omnium opinio. Deinde, quia in hebræo. 3. liber Regum capit. 7. dicit, *capiebat duo millia batos*, cum tamen liber Paralipomen. in. 2. cap. 4. dicat, *capiebat tria millia batos*. Caietanus, & quidam alij respondent, in priori testimonio exprimi totam aquæ quantitatem, quam Mare æneum continebat ad communes vsus, sed in posteriori, declarari totam aquæ copiam, quam poterat capere vas illud, si totum vsque ad summum impleteretur, & ideo hic exprimi mensuram,

Gen. 1.
Luc. 5.
Ioan. 21.

3. Reg. 7.

2. Paral. 4.

quæ illic fuerat omiffa: ad communes enim vſus, & quotidianos duo millia batorum Mare æneum continebat; cum tamen totum vſq; ad ſummum implebatur, ter mille batos capiebat. Et ideo, inquit Caſertanus, in hebræo ad verbum habetur: *Fortificari faciēti, batos tria millia capiebat.* hoc eſt, cum totum vique ad ſummum implebatur. Sic ille: *Fortiſſis, vt verifiſimile eſt,* duplex erat bat⁹ apud Hebræos, vnus maior, quo in tabernaculo, & Tēplo Sacerdotes, & Leuitæ vtebantur; alter vulgaris, & minor qui populo deſeruebat. Veluti Sicilius etiam dicitur iuxta ſententiam aliquorum fuiſſe duplex, ſacer ſcilicet, & profanus. Et quem admodum ſiclus ſacer maioris ponderis, & æſtimationis erat, quàm profanus, ita & batus vnus erat maioris menſuræ, quàm alter minor, & vulgaris; ita vt batus maior vnum batum minorem, & dimidium contineret, habens ad batum minorem proportionem ſeſquialteram. Et prior ſcriptura cum dicit: *capiebat duo millia batos,* intelligit maiores; poſterior verò dicens; *capiebat tria millia batos,* loquitur de bato minori, & vulgari; & hic batus minor tantundem capiebat, quantum metreta apud Græcos. Et ideo noſter interpres vbi in hebræo legitur, poſteriore ſcilicet loco, tria millia batos, reddit, tria millia metretas.

2. Para. 4.

3. Reg. 7.

Tertiò quæritur, Quid ſignificent illa verba ſcripturæ de Mari æneo: *Duo ordines ſculpturarum hiſtriarum?* Pleriq; tum veteres, tum recentiores putant, hiſtriarum, dictum eſſe pro hiſtoriatarum, ita vt ſenſus ſit, in Mari æneo ſculptas fuiſſe antiquorum patrum hiſtorias. Verifiſimilius tamē eſt, non legēdum hiſtriarum cum aſpiratione, ſed ſine illa iſtriarum: nam iſtriata columna, vel ſculptura, dicitur, quæ iſtrijs quibuſdam conſtat, & iſtrias Archirecti vocant canaliculos, aut ſulcos per eſ, vel lapidem, vel lignum in longum ductos.

Deindē ſequitur in Textu: *Et ſtabat ſuper duodecim bones:* quoniam videlicet illorum dorſis ſuſtentabatur. Sicut etiam nunc in hortis, palatijs, & aulis Regum, vel Principum paſſim videmus. Boves erant ærei: terni ſingulas cæli regiones ſpectabant; hoc eſt, tres Aquilonem, tres Orientem, tres Meridiem, & tres Occidentem. Porrò vas hoc replebatur aqua, quam Natinci deſerebant vſque ad peribolum ſacerdotum, & inde eam Leuitæ in Mare immittebant gradibus conſcenſis, & per canales bouum ori immiſſos hauriebant, *Groſſitudo autem Luteris, trium vnicarum erat.* Luterem vocat, quod hætenus Mare appellauit. Luter, nomen eſt græcum, Græcis enim *λυτῆρ*, idem eſt, quod Latinis ablucio: vnde dictus eſt *λεωτηρ*: erat enim Mare æneum ad miniſterium ſacerdotum, & vt quidam opinantur, ad victimas etiam abluendas: non quod in eo hoſtiæ lauerentur, ſed quod ex eo aqua deriuaretur, qua & ſacerdotes, & victimæ lauantur; probabilius tamen alij arbitrantur, ſacerdotes tantum ea aqua lauare ſe conſueuiſſe; quod etiam ipſe ſacræ literæ indicant.

2. Para. 4.

3. Reg. 7.

Quartò quæritur, Ad quam partem eſſet Mare æneum in ſacerdotum atrio collocatum? ſcriptura ipſa locum exprimit his verbis: *Mare autem poſuit ad dexteram partem templi contra Orientem ad Meridiem,* id eſt, ita ad Meridiem vergebat, vt ad Ori-

entem tamen verteretur: erat enim obliquè quodammodo conſtitutum. Alibi item legimus, *Fecit quoque (Rex Salomon) conchas decem, & poſuit quatuorque à dextris, & quinque à ſiniſtris, vt lauerent in eis ornata, quæ in holocauſtum oblaturi erant:* Porrò in Mari æneo ſacerdotes lauantur.

Cap. L I.

De Altari holocauſtorum.

Primo quæritur, Quale fuerit hoc Altare? Reſpondeo, eius altaris formam, & figuram in Exodo à Deo deſcribi. Dictum eſt, holocauſti altare à potiori, & digniori oblatione, quæ in eo fiebat. Omnes enim victimæ in eo offeriebantur, tametsi holocauſta non eſſent. Factum eſt idem Altare ex lignis ſetim, quod ære tamen vndiq; tegebatur, ne ligna, ex quibus factum eſt, ignis abſumeret. Erat totum quadratum, cuius quodlibet latus viginti cubitis patebat, & erigebatur in altum decem cubitis: circumdabatur foſſa ſeu canali quodam vnum cubitum profundo, per quem immolatorum animalium ſanguis effluſus, & deinde per canalis foramina in aqua immerſus, per murum ſubſtructionum meridiem verſus in torrentem Cedron effluebat, donec tandem Mari mortuo excipiebatur. Foſſa ſiue canalis munitur ſepto vnū cubitum alto, quod Græci *πυλῶλον* appellant, id eſt, ambitum. In medio foſſæ erat etiam erecta quadam crepido quadrata, & alta duos cubitos, ſuper quam erat altare, quod dicebatur Ariel, hoc eſt, Leo Dei, id eſt, Magnus Leo: nam Hebræi rem magnam dicere ſolent rem Dei, ſic cedri Dei, montes Dei, & ſimilia. Magnus leo, Altare illud vocabatur ob multitudinem victimarum, quæ quotidie per ignem deuorabat: eratque quatuor cubitos altum, vel dictum eſt. Quasi leo Dei, eo quod Altare Dei eſſet veluti leo, qui ſanguine victimarum maderet. nam leo prædam diſcerpens ſanguinem exprimit. vnde Iſaias: *væ Ariel, inquit, Ariel ciuitas, quam expugnauit Dauid,* deplorat Propheta futurum excidium totius vrbs Ieroſolymitanæ, & ideo ait *væ altari, væ inquam altari, & templo, & væ ciuitati Ieroſolymitanæ, quæ altare, & templum habet.* Et poſt: *Et erit mihi quasi Ariel,* id eſt, vt in altari victimæ maclantur, ſic faciam, vt in vrbe multi iugulentur, & necentur ab hoſtibus.

Præterea, totum Altare cauum erat, cuius ſuperior pars craticulam ferream habebat, quæ totam Altaris vacuitatem æquabat, & quatuor Altaris cornibus pendeat; eidem ligna, victimæ, & ignis imponebantur, vbi coquebantur, vel exurebantur: ignis autem in ima decurrens, & per cryptas extractus, ad locum deſtinatum deſerebatur, quem Necmias vocat locum cinerum, quod craticula ferrea ita erat cauo Altari æqualis, vt in illud poſſet commodè inferri, & efferri. Beda, Richardus, & Auctor Hiſtoriæ Scholaſtica ponunt in latere huius Altaris oſtium, per quod carbones, & cineres extraherentur, ligna ad fouendum ignem immitterentur. Sed neque ſcriptura vſpiciam, neque Iosephus mentionem eius oſtium fecerunt, neque verò neceſſarium fuit, quia craticula ferrea poterat ſurſum extrahi, quantum ſatis videretur, ac tum ligna imponerentur.

Secundo